

SURİYELİ MAHKÛM KADINLAR: KAPALI KAPILAR ARDINDAKİ SESSİZ ÇIĞLIKLAR

Uzm. Psikolog A. Hümeýra Kutluođlu Karayel

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Karayel, A. Hümeýra Kutluođlu, "Suriyeli Mahkûm Kadınlar: Kapalı Kapılar Ardındaki Sessiz Çıgıllıklar", Gözlem/Saha 11, İNSAMER, Ağustos 2018.

Gözlem - Saha 11

Giriş

Bu çalışma yedi yılı aşkın bir süredir Suriye’de devam eden savaşın kirlî yüzlerinden biri olan mahkûm kadınların yaşadığı trajediyi konu almaktadır. Değişik gerekçelerle hapse girmiş, tecavüze uğramış, çeşitli işkenceler görmüş ancak yaşadıkları her türlü zorluğa karşı hayatta kalmayı başarabilmiş Suriyeli kadınların hikâyeleri, vicdanı olan her insanı sarsacak detaylarla dolu. İnsani ve hukuki yönü ayrıca ele alınması gereken bir konu olan bu mağdurların durumu ile ilgili olarak bu çalışmada onların nasıl bir ruh hali içinde buldukları, yaşadıkları olumsuzlukların psikolojik etkileri ve hayatta kalabilmek için kullandıkları baş etme yöntemleri yer almaktadır.

Her gün gözlerimizin önünde yeni bir insanlık suçunun işlendiği Suriye’de bugüne kadar yaklaşık 10 milyonu aşkın insan yerinden edilirken, bunlardan 5,6 milyonu ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Yurt dışına çıkabilenlerden 3,5 milyonu Türkiye’ye gelirken, kalan kısmı Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır başta olmak üzere dünyanın farklı yerlerine göç etmiştir. Sadece kayıtlı kişileri yansıtan bu rakamlar dışında, binlerce kişi de kaçak yollardan yaşam savaşı vererek başka güvenli yerlere göç etmeye çalışmıştır. Bu umut yolculuğu kimi için felakete sona ererken kimi de kaçak olarak vatanından uzakta yaşam mücadelesini sürdürmektedir. Suriye içerisinde hâlihazırda yardıma ihtiyacı olan insan sayısı 13,1 milyondan fazladır. Ulaşılması zor ya

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

da kuşatılmış yerlerde hayatta kalmaya çalışan kadın, çocuk ve yaşlıların sayısı ise 2,9 milyondur. Resmî verilere göre 106.000'i sivil olmak üzere 353.000 kişinin hayatını kaybettiği savaşta on binlerce insan ise kayıptır.¹

Suriye'de İşlenen Savaş Suçları

Sivil, kadın, çocuk, yaşlı, masum demeden pek çok insanlık suçunun işlendiği Suriye'de, bizzat Esed rejimi ya da ona bağlı silahlı gruplarca gerçekleştirilen savaş suçu kapsamındaki suçlar şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Adam öldürme
2. Bir uzvun ziyanı
3. Zalimane muamele
4. İşkence
5. Şahısların onurunun ciddi şekilde zedelenmesi
6. Rehin alma
7. Bir kişiyi hukuki bir prosedüre tabi tutmaksızın yargılama veya infaz etme
8. Sivillere saldırı
9. Cenevre Sözleşmeleri kapsamında korunması gereken kişilere ya da nesnelere saldırı
10. İnsani yardım kapsamında olan ya da Barış Gücü Misyonu'nda çalışan personele veya hedeflere saldırı
11. Korunması gerekli olan mekânlara saldırı
12. Yağma
13. Cinsel saldırı ve tecavüz
14. 15 yaşından küçük çocukların askere alınması ya da kullanılması

15. Sivilleri yerinden etme
16. Haince öldürme ya da yaralama
17. Hiç merhamet göstermeme
18. Tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutma
19. Düşman tarafın mal varlığını ele geçirme ya da tahrif etme

Mahkûm Suriyeli Kadınların Dramı

Suriye'deki kirlî savaşın en çirkin yüzlerinden birini kadınlara yönelik suçlar oluşturmaktadır. Eşinin ya da bir akrabasının rejim muhalifi olması, Suriye'de binlerce kadının hapse atılması için yeterli bir sebep olarak görülmektedir.

Gözaltında olan Suriyeli kadın sayısı ile ilgili olarak kesin bir rakam vermek mümkün olmasa da gözaltına alınan kadınların yakınlarının ifadeleri, Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SİHG) ve "Vicdan Konvoyu" oluşumunun rakamlarına göre bu sayı 13.581'dir. Bu kadınların yarıya yakını tutuklandıktan bir süre sonra bırakılmış olsa da halen 6.700'den fazla kadın Suriye hapishanelerinde tutulmaktadır. SİHG bünyesinde gözaltında olan kadınların dosyalarını takip eden Nur al-Khatip, Suriye rejiminin zalimane uygulamalarında kadın erkek ayrımı gözetilmediğine işaret ederek şunları söylemiştir:

"Rejim, uyguladığı şiddet, kaçırma ve güç kullanma yöntemlerini muhalif her türlü sese karşı kadın, erkek hatta çocuk ayrımı yapmaksızın gerçekleştiriyor. Yapılan işkencelerde kadın ve erkekler arasında fark gözetilmiyor. Üstelik kadınlar, polis karakollarında ve sorguya alındıkları yerlerde her türlü hakarete, psikolojik ve fiziksel saldırıya maruz kalıyor. En

¹ "Zorla yerinden edilen insan sayısı 2017'de 68 milyonu aştı, mülteciler için küresel bir anlaşmanın sağlanması kritik önemde", UNHCR, <http://www.un.org.tr/zorla-yerinden-edilen-insan-sayisi-2017de-68-milyonu-asti-multeciler-icin-kuresel-bir-anlasmanin-saglanmasi-kritik-onemde/>

temel ihtiyaçlarını dahi gidermelerine izin verilmeyen kadınlar, ayrıca erkek güvenlik elemanları tarafından aranırken onur kırıcı muameleye, küfre, tehdide ve tecavüze varan cinsel saldırılara uğruyor.”²

Suriye’de kadınların karşı karşıya kaldığı en çirkin ve vahşet dolu hak ihlali, bütün şekilleriyle cinsel şiddettir. Bu ihlal, cinsel taciz veya tecavüzle korkutmak, cinsel taciz veya tecavüz şeklinde vuku bulmaktadır. Ülkede cinsel şiddet, Suriye rejim güçlerinin sıkça ve sistematik bir şekilde başvurduğu başlıca yöntemlerden biri haline gelmiştir. Gerek baskınlarda ve arama noktalarında gerekse hapishaneler ve tutuk evlerinde halkın direncini ve iradesini kırmak amacıyla bu tarz çirkin uygulamalara başvurulmaktadır. Ayrıca muhaliflerden intikam almak amacıyla kadın ve kız çocukları kullanılarak erkekler yıpratılmaya çalışılmaktadır.

SİGH’e göre, Suriye’de şu ana kadar 10.000’e yakın kadın tecavüze uğramış ve bu tecavüzler sonucu da sayısı tahmin edilemeyen istenmeyen gebelik ve doğum vakası meydana gelmiştir. Tecavüz dışında cinsel şiddete uğrayan kadın sayısının ise 7.500 civarında olduğu tahmin edilmektedir.³

Rejim güçleri, 2011 yılından bu yana bazı bilgiler elde etmek ve intikam almak için tutuklu kadınlara yönelik cezalandırma, sorgulama ve konuşturma yöntemi olarak sistemli bir şekilde cinsel taciz ve tecavüzde bulunmakta; kasıtlı bir biçimde yaralama, işkence ve aşağılamayı silah olarak kullanmaktadır.

Birçok mağdurun susmayı tercih etmesi nedeniyle mağdurların gerçek sayısına ulaşmak belki hiçbir

zaman mümkün olmayacaktır ama bu olayın bir kadının ruhunda açtığı derin yaralar ömür boyu kapanmayacak bir travma olarak onlarla yaşamaya devam edecektir.

Bu raporda, bizzat görüştüğümüz kadın mahkûmların maruz kaldıkları şiddet aktarılacaktır. Yaşanan trajedinin boyutlarının anlaşılması adına bu anlatımın çok daha etkili olacağına şüphe yoktur.

Vaka 1

50 yaşındaki Humuslu F.H. sekiz kız ve bir erkek çocuk annesi. Rejim askerlerinin köylerine baskın yapması sonucu küçük kızı hariç tüm aile fertlerini kaybediyor. Eşi, çocukları, torunları, babası ve komşuları o gün toplu bir şekilde katlediliyor. Köye giren askerler önce tüm kadınlara ve genç kızlara eşlerinin, babalarının gözleri önünde tecavüz ediyor, sonra da köydeki bütün erkekleri yaşlı, çocuk demeden öldürüyor.

F.H. önce köy meydanında herkesin gözü önünde üç kızı ile beraber tecavüze uğruyor. Ardından kızlarının öldürülüşüne tanıklık ediyor, sonrasında da çeşitli işkencelere maruz kalıyor. Tüm kemikleri kırılana kadar dövülüp üzerinde sigara söndürülen F.H.’nin anlattığına göre, yere düştüğünde her yer kan içindeymiş ve etrafı cesetlerle doluymuş. Bütün bu cinsel ve fiziksel şiddete daha fazla dayanamayan F.H. baygınlık geçirmiş, ancak askerler onun öldüğünü zannetmiş.

Köyü terk etmeden önce tüm cesetleri üst üste dizen askerler araçlarına binip oradan ayrılmış. Askerler o karmaşada F.H.’nin o zaman daha beş yaşında olan küçük kızı H.H.’yi fark etmemişler. Cesetler arasında saklanan küçük H.H., askerlerin bütün vahşetine şahit olmuş. Kendisini fark etmeyen askerler küçük kızın gözleri önünde kadınlara önce

² “Suriyeli Kadınlar, Bitmeyen Acılar, Kaybolmayan Umutlar”, İHH, <https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/80/suriyeli-kadinlar-raporu-web-150326-n.pdf>

³ “Suriyeli Kadınlar: Bitmeyen Acılar, Kaybolmayan Umutlar”.

tecavüz etmiş, ardından herkesi öldürmüş, son olarak da annesini bayılıncaya kadar dövmüşler. Bütün bu olan bitene dayanamayan H.H. bir süre sonra kendinden geçmiş. İki saat sonra F.H. kızının inleme sesini duyup kalan son gücüyle uyanmış. Kızının yanına giden F.H., onu uyandırmaya çalışırken erkek kardeşi köye gelmiş ve ablası ile yeğenini alıp güvenli bir yere götürmüş. Katliamın gerçekleştiği köyde sadece bu anne ve kızı hayatta kalmış.

Yaşadıkları travmanın etkileri o günden sonra bu anne kızın hayatından silinmiyor. Rejim güçleri tarafından acımasızca darp edilen F.H., ağır bir kafa travması geçiriyor. Bu olay neticesinde nörolojik ve fiziksel problemler geliştiren F.H., sonrasında da psikolojik problemlerle başa çıkmaya çalışıyor.

Tedavi amaçlı gittiği hastanede vücudunda çok sayıda kırık ve cinsel organlarında tahribat tespit edilen F.H., uzun ve ağrılı bir tedavi süreci geçiriyor. Tüm aile fertlerinin ve akrabalarının katledilmesi ve kendisine uygulanan cinsel, fiziksel şiddet sebebiyle de ciddi psikolojik problemler yaşamaya başlıyor.

F.H.'nin yaşadığı başlıca problemler:

- Uyku sorunları (uykuya dalamama veya uyku halini sürdürememe)
- Kâbuslar
- Flashbackler (geçmişe dönüş)
- Aşırı depresif ruh hali
- Karamsarlık
- Ümitsizlik
- Halüsinasyonlar
- Birtakım sesler duyma
- Ölen çocukları ve eşi ile konuşma

- Agresyon
- Gerginlik
- Huzursuzluk
- Sürekli gelen ağlama isteği
- Yoğun suçluluk duygusu
- Utanç
- Öz bakımını gerçekleştirmede zorluk çekme
- Sosyal ilişkilerinin sekteye uğraması
- İçer kapanma

Olaydan sonra gittikleri yerde kendini güvende hissetmeyen F.H. Türkiye'ye göç etme kararı alıyor ve kızıyla beraber Hatay'a geliyor. Buraya geldikten hemen sonra hem anne hem kızı ilaç tedavisine ve psikoterapi seanslarına başlıyor. Komşularının ve yardım kuruluşlarının desteğiyle geçinmeye çalışan F.H.'ye bir de iş bulunuyor. Fakat F.H. önce tedavisini yarıda bırakıyor, sonrasında da işini. İlaçları kullanmayı bırakmasıyla birlikte ruh halinde tekrar çökkünlük meydana gelen F.H., hâlâ her gece katliamda öldürülen çocukları için yatak hazırlıyor, sofraya tabak koyuyor. Çocuklarının veya yaşadıklarının konusu ne zaman açılrsa ağlayan ve aşırı tepki gösteren F.H.'nin tek dayanağı ise küçük kızı H.H.

Travma Sonrası Stres Bozukluğu teşhisi konulan H.H. de tüm yaşananlara şahit olması nedeniyle annesiyle birlikte tedavi görmeye başlıyor. H.H.'nin yaşadığı başlıca sıkıntılar ise şöyle:

- Öfke patlamaları
- Ağlama nöbetleri
- Annesine aşırı düşkünlük
- Geceleri tek yatamama

- Temizlik takıntısı (kendini kirli hissetmesinden kaynaklı sürekli el yıkama)
- Pis olduğu inancı
- İçe kapanıklık
- Utanç
- Arkadaşlık kurmada güçlük
- Konuşma becerisinde yavaşlama
- Muhakeme becerisinde yavaşlama
- Dikkat dağınıklığı
- İştahta azalma

Çocuklarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu'na yol açan durumlar genellikle hiç beklenmeyen bir anda, aniden kendisinin veya sevdiği birinin zarar görmesi sebebiyle meydana gelir. H.H.'nin yaşadıkları da bu duruma tam olarak uymaktadır.

Vaka 2

M.A. 35 yaşında. Türkiye'ye gelmeden önce Şam'da yaşıyormuş. İlk evliliğinden iki, ikinci evliliğinden de bir çocuğu var. Bir gün 14 aylık bebeğiyle yolda yürürken askerler kendisini hiçbir gerekçe belirtmeden tutuklayıp hapse atıyor. Tam bir buçuk sene hapiste kalan M.A. bu süre zarfında hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kalıyor. Bebeğinin gözü önünde defalarca tecavüze uğruyor.

Hapishane şartlarına daha fazla dayanamayan bebek, 10 ayın sonunda ağır bir hastalığa yakalanıyor ve ağlama nöbetleri geçirmeye başlıyor. Bebeğin ağlamalarına dayanamayan askerler babaanneyi çağırıp bebeği ona teslim ediyorlar. Bir yandan çocuğunun oradan çıkmasına sevinen M.A. bir yandan da evlat özlemi çekmeye başlıyor. Bu esnada tecavüz, şiddet ve açlık gibi cezalandırma yöntemlerine aralıksız maruz kalıyor.

M.A. bir buçuk senenin ardından özgürlüğüne kavuşuyor ancak hapishaneden çıkar çıkmaz başlayan ağır kanaması sebebiyle Türkiye'ye getiriliyor ve burada 12 operasyon geçiriyor. Uğradığı sayısız tecavüz sonucu rahim ve anüsünde yırtıklar oluşan M.A. tedavinin ardından fiziksel olarak nispeten iyileşse de idrarını tutmada, oturma ve yürümede güçlük çekiyor.

Yaşadıkları sebebiyle psikolojik olarak da rahatsızlanan M.A.'yı eşi boşuyor, sonra da çocuğunu alıp bir daha ona göstermiyor. Annesi ve ilk evliliğinden olan iki çocuğu ile Türkiye'ye gelen M.A., burada psikolojik tedavi görmeye başlıyor. M.A.'nın küçük bebeği üç yaşını geçmesine rağmen hâlâ konuşamıyor, sürekli ağlıyor ve öfke nöbetleri geçiriyor.

Resmî olmamakla birlikte, hapisten çıkmayı başarabilenlerin şahitliklerinden öğreniyoruz ki, Suriye'de böylesi yeraltı hapishanelerinden çokça var ve buralarda her türlü işkence gerçekleştiriliyor. Bu hapishanelerde tutulanlara hiçbir şekilde merhamet göstermeyen askerler, her gün genciyle yaşlısıyla yüzlerce kadına defalarca tecavüz ediyor. Bu mağdurlardan kimisi ise dayanamayıp intihar ediyor. Çok sayıda kadın bu olay sebebiyle hamile kalıyor. M.A.'nın tanıklığından, genç bir kızın tecavüz sonucu doğan bebeğinin bütün mahkûm kadınların gözleri önünde acımasızca öldürüldüğünü ve bu genç kıza sonra tekrar tecavüz edildiğini öğreniyoruz.

Hapisten çıkmayı başarmış birçok kadının hayat hikâyeleri benzer nitelikte. Gece gündüz bitmeyen tecavüzler, falakalar, aç bırakılma, aşağılanma ve hakaretler, zorla suç isnat edilip zorbalıkla kabul etmeye zorlanmalar ve istediklerini kabul ettirene kadar tekrar bu kısır döngü. Mucizevi bir biçimde buralardan çıkmayı başaran kurbanlar ise, maruz kaldıkları şiddet sebebiyle sayısız tıbbi operasyon geçiriyor; kadın hastalıkları, bir daha çocuk sahibi

olamama durumu, fiziksel rahatsızlıklar, kas zedelenmeleri ve idrar tutmada güçlük, ağırlı iyileşme süreçleri, psikolojik problemler, gelişen ve süregelen travmalar gibi çok ciddi sorunlarla mücadele ediyor.

İnsandaki hayat ışığını söndürmenin en kolay yolu olarak görülen bu tür uygulamalar, zalimlerin değişmez taktiği olarak Suriye’de de rejim tarafından acımasızca uygulanmaya devam ediyor. Zalimler, karşılarında kararlı bir zihniyet veya inanç varsa bunu tecavüzle, mahkûmiyetle yok edebileceklerine inanıyorlar. Zira şu an hapishanelerde tutuklu kişilerin çoğu, sahip oldukları inanç, fikir veya düşünceleri nedeniyle işkenceye maruz kalıyor.

Vaka 3

D.M. 21 yaşında, Hamalı. Savaşta önce ambulans hemşiresi olarak hayatını idame ettiren D.M., olaydan önce nişanlıymış ve çok kısa bir süre içinde de evlenecekmiş. Fakat savaşın ilk yıllarında gösterilerde yaralanan insanlara yardım ettiği, sağlık hizmeti sağladığı için askerler tarafından kaçırılıp tecavüz edildikten sonra sokağa terk edilmiş.

D.M. olayı ilk nişanlısının öğrendiğini ve sonrasında kendisini terk ettiğini anlatıyor. Daha sonra ailesi öğreniyor ve bu durumdan büyük bir öfke ve utanç duyuyorlar. Kısa bir süre sonra da anne babası boşanıyor. Annesi evi terk ediyor. Yaşananlardan ötürü daha fazla Suriye’de kalmak istemeyen baba, ailesini yanına alıp Türkiye’ye göç ediyor. Olaydan ötürü kızını suçlayan baba, D.M.’ye duygusal şiddet uygulamaya başlıyor.

Kimseden bir destek göremeyen D.M. kendini küçük kardeşlerinin bakımına adıyor ama babasının sert ve yıkıcı tavırları karşısında zamanla çok yıpranıyor. Yaşadıklarının ağırlığı altında iyice ezilen D.M. sonunda intihara teşebbüs ediyor. Bileklerini kesen D.M. kurtarılıyor.

Yaşadıkları sebebiyle psikolojisi olumsuz etkilendiği için birtakım travma semptomları gösteriyor: Evden dışarı çıkmıyor, kimseyle görüşmek istemiyor, kendini suçluyor, utanç duyuyor, kâbuslar görüyor, kendisini birilerinin takip ettiğine ve yine tecavüze uğrayacağına inanıyor. Çok riskli olmasına rağmen tekrar Suriye’ye dönmeyi, para kazanıp ailesine bakabilmek için hemşire olarak tekrar çalışmayı düşünüyor.

D.M. tüm yoğun çabalara rağmen terapi için ikna edilemedi. Ölmek istediğini, bu yaşadıklarının etkisinden asla kurtulamayacağını ve unutup iyileşemeyeceğini söylüyor.

Vaka 4

Humuslu R.R. 28 yaşında, evli ve üç çocuk annesi. Hemşire olan R.R.’nin eşi ise lise öğretmeni. Savaşın başlarında gerçekleştirilen protestolara aktif katılım sağlayan çift, daha sonra işin içine şiddet eylemleri girince yaralılarla ilgilenmeye başlıyor. İşini yapmaya çalışan R.R.’yi askerler sırf bu sebeple birçok kez tutuklamaya çalışıyor. Her defasında kurtulmayı başaran R.R. çocukları ve yakınları adına endişelendiği için göç etmek zorunda kalıyor. Ancak göç ettiği yerde tutuklanıp hapsediliyor.

Hapishanede ilk gün, muhaliflere yardım ettiği gerekçesiyle şiddet görüyor, daha sonrasında ise çarpmıha gerilerek üç askerın tecavüzüne uğruyor. Ağır hakaretlere ve aşağılanmaya maruz kalan R.R. sonunda bayılıyor.

Bu sorgulama süreci iki günde bir tekrar ediyor. Her sorguda kendisine önce tecavüz ediliyor sonrasında ise bayılana kadar dövülüyor. Uyandığında kendini çıplak bir vaziyette yerde her tarafında darp izleriyle buluyor. Bu şekilde tam 17 gün geçiren R.R., kız kardeşinin kocasının emniyetten olması vesilesiyle 17 günün sonunda serbest bırakılıyor.

Çıkar çıkmaz yoğun kanama ile acile götürülen R.R., cinsel organlarında oluşan hasar ve enfeksiyon sebebiyle üç ameliyat geçiriyor. Devam eden kanamaları ile ağrılı ve zor bir iyileşme sürecine giriyor. Cinsel istismar neticesinde idrarını tutmada, düz bir zemine oturmada ve öz bakımını gerçekleştirmede güçlük yaşayan R.R.'nin iyileşme süreci tamamlanmadan bu sefer de eşi tutuklanıyor. Bir ay hapiste kalan A.R. eşi ile benzer hadisleri yaşıyor. O da şiddet, işkence, aç bırakılma, aşağılanma ve daha birçok kötü muameleye maruz kalıyor. Bir süre sonra da serbest bırakılıyor. Aynı şeylere tekrar maruz kalmaktan korkan çift, hızlıca toparlanıp Türkiye'ye göç kararı alıyor. R.R. burada iş bulup çalışmaya başlıyor. Bir iyileşme aracı olan meşguliyet terapisi ile eskiye nazaran daha iyi olduğunu belirten R.R.'nin psikolojik tedavisi halen devam ediyor.

Vaka 5

Evlü ve üç çocuk annesi olan A.H. bir hemşire. Mesleği gereği yaralılarla ilgilendiği bir gün o ve eşi H.H. askerler tarafından tutuklanıyor. Tutuklanma sebebini sorduğunda, muhaliflere yardım eden bir hastanede görev aldığı ve onlara yardım ettiği için tutuklandığı söyleniyor.

Bundan sonra işkence ve zulüm dolu hapisane günleri başlıyor. Önce kıyafetleri çıkartılıp mahkûmlar önünde çıplak bir şekilde yürütülen A.H. tüm gece askerler tarafından aşağılanıyor ve saatler süren işkenceye maruz kalıyor. Her yeri moraran ve kanlar içinde kalan A.H.'nin bütün tırnakları çekiliyor. Yaşadığı acıdan bilincini kaybeden A.H. baygınlık geçiriyor. Aylarca bu ve benzeri birçok işkenceye maruz kalan karı koca, daha sonra araya birilerinin girmesi neticesinde hapisten kurtuluyor. Fakat yaşadıklarının etkisi ile Suriye'de daha fazla kalmak istemedikleri için Türkiye'ye göç ediyorlar. Vefat eden ağabeyin iki yetimini de alarak Antakya'ya geliyorlar ve bir ev kiralayıp burada yaşamaya başlıyorlar.

Etrafındaki hiç kimseye yaşadıklarını, hapse girip işkence gördüğünü anlatmak istemeyen A.H. güçlü görünmeye çalışan, tüm olup biteni içinde yaşayan bir kadın profili çiziyor. Hem yaşadıkları ile başa çıkmak hem de geçimlerini idame ettirmek için çalışmaya başlayan A.H., büyük bir adanmışlıkla işine sarılıyor. Düşük ücretle yoğun bir işte çalışmasına rağmen çalışmak kendisine iyi geldiği için bu durumdan hiç şikâyet etmiyor. İş saatleri dışında tek dayanağı çocukları ve yeğenleri olan A.H., mümkün mertebe boş kalmamaya, zihnini geçmiş yaşantısı yerine yaşadığı güne odaklamaya çalışıyor. Fakat yaşadıklarının ağırlığı, buna pek müsaade etmiyor. Aradan dört yıl geçmesine rağmen hâlâ olayları hatırladığında ağlama krizine girip öfke nöbetleri geçiren A.H., olaylarla ilgili istenmeyen görüntüler ve seslerle mücadele ediyor. Bu krizlerin sonunda bazen düşüp bayılıyor. Bu durum haftada en az iki kere tekrarlanıyor. Maalesef tedavi görmeyi kesinlikle reddeden A.H., herhangi bir sorunu olmadığını ve iyi olduğunu söylüyor.

Vaka 6

40 yaşındaki Humuslu A.B., evli ve üç çocuk annesi. Eşi M.B. 2012'de rejim güçlerince tutuklanıyor ve gördüğü işkenceler neticesinde hapiste vefat ediyor. Eşinin vefatından birkaç gün sonra da A.B. üç yaşındaki küçük oğlu ile birlikte tutuklanıyor. Hapishanede yoğun işkence seanslarına maruz kalan A.B. aynı zamanda uzun süre aç bırakılıyor, tuvalete gitmesine izin verilmiyor. İbadetlerini yapmasına ve tesettürlü kalmasına da müsaade edilmiyor. Her gün aşağılanan ve hakaretlere maruz kalan A.B. bu hapishaneden sonra üç hapishanede daha tutuluyor. Sürekli yeri değiştirilen A.B., her gittiği yerde benzer istismarlara maruz kalıyor.

Sekiz ayın sonunda ağır hapisane şartlarına daha fazla dayanamayan bebek için babaannesine teslim edilebileceği kararı çıkıyor ve anne hapishanedeki

tek dayanağı olan evladından da onun iyiliği için ayrılmayı kabul ediyor. Tek başına kalan A.B. bu şekilde altı ayını daha hapisanede geçiriyor. Nihayetinde 2015 yılında özgürlüğüne kavuşuyor.

Hapishaneden çıktığında çocuklarına kavuşmanın sevincini yaşayan A.B., yedi buçuk yaşındaki büyük oğlu ve altı yaşındaki ortanca oğlunu da alarak el-Bab'a göç ediyor. Fakat hapishanede maruz kaldığı işkenceler sonucu vücudunun birçok yerinde ağrı, şişme, sancı vb. sorunlar yaşayan A.B. hem ruh hem de beden sağlığı açısından çok zor günler geçiriyor.

Doktora gidip tedavi görmeye karar veren A.B. orada yeterli sağlık hizmeti alamayınca Türkiye'ye göç edip tedavi olmaya karar veriyor. Kız kardeşi ve çocukları ile Türkiye'ye gelen A.B. burada dört ameliyat geçiriyor. Doktorları, maruz kaldığı onca işkenceye rağmen hayatta kalmış olmasından duydukları şaşkınlığı ifade ediyorlar. Aylar sonra zorlu tedavi sürecini başarı ile geride bırakan A.B. fiziksel olarak daha iyi durumda olsa da doktorları ona bir daha çocuk sahibi olamayacağını söylüyor. Bunun üzerine daha fazla bastıramadığı psikolojik problemleri iyice gün yüzüne çıkan A.B., her gece hapishanedekeyken yaşadıklarını gördüğü kâbuslar, uyku problemleri, aşırı kilo kaybı, gün içinde flashbackler, insanlara karşı güvensizlik, yoğun depresif ruh hali ve ağlama nöbetleri vb. semptomlar göstermeye başlıyor. Tüm bunların yanı sıra kendisi ile birlikte hapishaneye giren küçük oğlunun da psikolojisinin kötü oluşu, A.B.'ye kendisini iyice ümitsiz ve çaresiz hissettiriyor.

Yaşadıklarının etkisi ile genellikle suskun, içe kapanık, durgun bir halde olan küçük çocuk, tuvalet eğitimini aldığı halde tekrar altına kaçırmaya başlıyor ve annesinden ayrı kaldığı anlarda ağlama krizlerine giriyor. Geçmiş yaşantılarına dair annesinden farklı olarak pek bir şey hatırlamayan küçük L.B., tek bir anı aklından

çıkaramadığını söylüyor. O da askerin annesini dövmeyle başlamadan önce ona dönüp "Bu tarafa bakma, çevir başını!" demesi.

Kızlarının ve torunlarının yaşadığı bu sıkıntıları gören aile, başında bir erkek olsun diye A.B.'yi zorla tekrar evlendiriyor ve A.B, H.S.'nin ikinci eşi oluyor. Başından beri bu evliliği istemeyen A.B. yaşadıklarının da etkisiyle H.S. ile gerçek anlamda bir evlilik ilişkisi kuramıyor. Erkeklere olan güveninin kırılması nedeniyle yeni eşi ile konuşmak, birlikte vakit geçirmek veya baş başa kalmaktan dahi kaçınıyor.

Kısa dönem de olsa terapilere başlayan A.B.'ye ağır bir Travma Sonrası Stres Bozukluğu geçirdiği ve uzun, devamlı bir terapi sürecine ihtiyacı olduğu söyleniyor, ancak o bu durumu reddediyor. A.B. bugün bir yandan travma semptomları ile baş etmeye çalışırken bir yandan da büyük oğlu ile beraber terzilik yaparak hayatını sürdürmeye çalışıyor.

Travma Belirtileri

Bu belirtilerin çoğu travmatik olaya verilen normal tepkilerdir. Daha detaylı incelenecek olunursa:

- Şok
- Hissizlik
- Ürpermeler
- Bayılma
- Kafa karışıklığı
- Çevreyi tanımama
- Titreme
- Bulantı
- Kusma
- Uyuyamama

- Olağandan daha çok uyuma
- Uyuma kalıplarında diğer değişiklikler
- Kâbuslar
- İştahsızlık ve sonrasında kilo kaybı
- Aşırı yeme ve sonrasında kilo alma
- Enerjisizlik veya çok fazla enerji
- Fiziksel ağrı
- Kardiyovasküler sorunlar
- Mide-bağırsak sorunları
- Ani sese aşırı tepki verme
- Ani harekete aşırı tepki verme
- Sese aşırı hassasiyet
- Tecavüz sırasında hissedilen duyguların yeniden yaşanması
- Hafızada veya rüyalarda olayın kısımlarının tekrar yaşanması
- Kararsızlık
- Problem çözmede güçlük
- Şiddetli fanteziler
- İntikam fantezileri
- Tecavüzün unsurlarına ait ani veya zorla hatırlanan “davetsiz” anılar
- Sürekli olarak saldırı hakkında düşünme
- Tecavüzü veya bir kısmını hatırlamama (Bu durum genellikle geçicidir, ama hatırlama yıllarca da sürebilir.)
- Kötü konsantrasyon
- Artan uyanıklık
- Konuşma sorunları
- Ağlama
- Tecavüzü anımsatan şeylerden kaçınma
- Asla olmamış gibi davranma
- Kendini veya diğer insanları görmezden gelme
- Uzun süreli yıkanma
- Sürekli banyo alma
- Kendini suçlama
- Yalnız kalmaktan korkma
- Sosyalleşememe
- Tecavüzden öncesine göre daha çok sosyalleşme
- İntihar teşebbüsü
- Asabi, kavgacı olma
- Kolayca sinirlenme
- İnsanlardan uzaklaşma
- Ani yeni bağlantılar kurma
- Başkalarına bağımlı hale gelme
- Çok bağımsız olabilme
- Cinsel sorunlar yaşama
- Cinsel temastan kaçınma
- Boşanma
- Evde, işte, okulda veya ilişkilerde değişiklikler
- Uyuşturucu kullanımı
- İnkâr
- Hissizlik
- Duygusuzluk
- Hızlı duygu durumu değişiklikleri
- Utanç
- Suçluluk
- Kirli hissetme

- Öfke
- İntikam arzusu
- Korku
- Sinirlilik
- Endişe
- Kolayca üzülmeye
- Güçsüzlük
- Kontrolsüzlük
- Keder ve kayıp
- Kendini diğer insanlardan “farklı” hissetme
- Öz saygının yitimi
- Yaşama ilgisini kaybetme
- Depresyon
- İntiharla ilgili hisler

Görüldüğü üzere yukarıda belirtilen tecavüz sonrası beklenen tepkilerden çoğu, çalışmada yer verilen vakalarda da gözlenmektedir. Her bireyin yaşadığı travma ve acının şiddeti kendine özel olmakla birlikte, verilen tepkiler ekseriyetle yukarıdaki gibidir.

Travma ile Başa Çıkma Yöntemleri

Yapılan birçok araştırma göstermiştir ki, psikolojik rahatsızlıkların tedavisinde psikoterapi ve ilaç tedavisi ne kadar önemli ise sosyal destek, iş- uğraş terapileri, sanat terapisi, spor ve sağlıklı yaşam da bir o kadar önemlidir. Yaşadığı travmanın etki alanından uzaklaşmak, kötü deneyimleri hatırlamamak adına zihni meşgul edecek yeni arayışlar içine girmek, travmaya maruz kalan kişinin iyileşme sürecini hızlandıracaktır. Başvurduğu bu yöntemler aslında travmatize olmuş kişinin başa çıkma yöntemleridir. Her bireyin travma ile kendine has başa çıkma yöntemleri

olmakla birlikte, bu yöntemlerin en bilinenleri; profesyonel destek almak, dinî inanç ve ibadetler, sosyal destek, sosyal sorumluluk almak, sağlıklı bilgi, güçlü aile bağları, çalışma hayatı, sanat, spor, nefes egzersizleri, stres yönetimi, sakinleştirici uğraşlar, kaliteli uyku ve mizahtır.

Sonuç

Tecavüz, cinsel taciz ve her türlü cinsel şiddet yöntemi, modern dünyada birer savaş silahı olarak kadınlara, erkeklere, yaşlılara, gençlere ve çocuklara karşı kullanılmaktadır. Amaç; mağduru cezalandırmak, şahsiyetini zedelemek ve sindirmek, faili ise ödüllendirmek(!), zorlu savaş koşullarında motive edip ölüm makinesi haline gelmesini sağlamaktır. Bu yöntem bundan 30 yıl önce de kullanılıyordu şimdi de kullanılıyor. Bosna, Ruanda, Keşmir, Irak, Arakan ve günümüzde Suriye, bu konudaki en bilindik örnekler. Tecavüz sonucu doğan bebekler veya düşük yapan genç kızlar, yaşadıklarının ağırlığı altında ezilip hayatlarına son veren mağdurlar dün de vardı bugün de var. Çünkü kadına her türlü şiddetin sözde kınandığı dünyamızda, savaşlar devam ettiği sürece ve tecavüz bir savaş silahı olarak algılandığı sürece, sayıları yüz binleri aşan tecavüz mağduruna karşı işlenen insanlık suçlarının, savaş suçlarının, vicdan suçlarının sayısı azalmak bir yana artmaya devam edecektir.

Bu duruma son vermek için insanlığa düşen vazife ise sesini yükseltmektir; kan dondurucu şahitlikleri ile aramızda yaşayan bu kahraman kadınların seslerine ses katmaktır. Gerek bireysel gerekse toplum bazında tecavüzün her şeyden önce bir insanlık suçu olduğu gerçeği unutulmamalıdır; bu bir savaş suçudur ve faillerinin en ağır şekilde cezalandırılmaları gerekmektedir. Bu noktada gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması, adaletin tesisi için zorunludur. Bizlere düşen de bu yönde var gücümüzle çalışmaktır.